מסורת הש"ס

משנה א) עיין פ"ב מ"ב סמיים דף ה. ב) כלה פ"ב דף כה: ג) גמ' הני ראמאה ר"ש ד) אפי' לא כלה חלה דאקר דלמה וכו' ה) לי יתן עמדין כ"ל 1) ל"ל לחמיסי 2) ל"ל מטמאה

פירוש הרא"ש

(ה) וה' מאיר הגדת בביתו בשחיר לשון עיסה ע"ם לבשלה בסים ולשנגה בשמן שהיי לוקחין מגנה פעם לאפרה ר"ל נחלה בעיסה בחלה קודם שיקח מגנה פעם הרישי שמא חשלך הגם לא היה אוכל בלא הסרגא אחר שנתבלבלה הגם לא היה מברך עליה הסרגא אלא מברך על לחם אחר הסרגא ואחר כך אוכלה:

(ו) אלא בדעת הלקוחות הרבה הלכי:

(ז) אנים שאינה צריכה אלא לכבר אחר:

(ח) מטמאה טומאה אוכלין כיון דע"י הרחק באכלה לאדם מטמאה עד שתפסול מאכילה הכלב:

המקרא והמדומע ואמרם בתחלתן חייבין במעשרות ופטורין מן החלה וטפל על אורז ודוחן ופרגין ושומשמין וקטניות ופחות מה' רבעים קמח בתבואה: **ה** קנובקאות. הוא קמח קלוי ניטם כשמן ואחר ליתנו ואפייתו מפרכין אותו בידים ומזחירין אותו קמח: **ו** בשחמים הם רוחתין בתכלית הרחיתה טחנין בו קמח ונכין הכל וקורין אותו מעיסה וכעטמנים המים הרותחים על הקמח קורים אותו פליטה ואין הפרש בין מעיסה ופליטה אלא שאחד כתב מחלוקת ב"ש וב"ה במעיסה שבית שמאי פוטרין וב"ה מחייבין וכן הדין אלו בפליטה ואחד כתב מחלוקתם בפליטה שבית שמאי מחייבין וב"ה פוטרין וכן הדין אלו במעיסה וההלכה כי מעיסה ופליטה אם נאפו בתנור שהם חייבות בחלה ואם הם מעשה לילפס הוא שטחנין אותן במרחשת ומכעירין תחתיהם אש עד שתאפה הם פטורין מן החלה: **ז** נחלות טורה ורקיקי נזיר. הם האמורים בתורה שיעורן ואיזהו עשייתן אם עשאן לעצמו נתקדשו ואינן חייבות בחלה ואם עשאן למכור בשוק לא נתקדשו לפי שכוונתו אם לא יוכל למכרם שיאכלם וכן יתבאר בגמרא ומה שזכרנו ממחלוקת ב"ש וב"ה מבואר בירושלמי: **ז שיעור** ז' המסנה כן וכן נשים שנתנו לנחתום לעשות להם שאור ויש בשל כל אחת מהם שיעור חלה חייב בחלה ואם אין בשל אחת מהן כשיעור פטורה מן החלה ומה שאמר כי נחתום כשלא עיסה ועשאה טולה שאור לחלקה על בני אדם בתורת מכר שהוא חייב לפי שהוא מתכוין אם לא יגמלו קונה לזה השאור שיעשה ממנה עיסה ויאפה אותה כמו שקדם ממתמרים למכור בשוק חייב: **ח** עיסת הכלבים. הוא שלגן אותה כמורכבה ודומה לו ומתכוין להאכילה לכלבים או שלהם ממיני המיות ושלא יאכל ממנה שום אדם: אינה חייבת בחלה. למאמר הב"י באכלכם מלחם הארץ (בתחבר מו): ואין עושין בה עבודי תחומין ולא שיתפי מבואות. לפי שאלו הערובין אינן נעשין אלא מן הדברים שהבוה בהם שיאכלום בעליהן כמו שיתבאר בערובין כי זה הוא טוגת הערובין וכמו כן אין מברכין עליה ואין מאמנין עליה לפי שהן כמו הקטניות: ואינה נעשית ביום טוב למה שאמר הב"י ב"ש הוא לבדו יעשה לכם (שמות יב) ואמר לכם ולא לכלבים: ואין אדם יוצא בה ידי חובתו בפסח. לפי שאין אדם יוצא בה ידי חובתו בפסח. לפי שהיא בדבר שחייב בחלה כמו שבארנו ממה שקדם ואם תאב בעת הליקה בין על אכילת הכלבים ובין על אכילת בני אדם נתחייבה אותה עיסה במה שהיה חייבת כל עיסה ואין הפרש ביניהם: בין כך ובין כך מטמאה טומאת אוכלים. לפי שהעיקר אצלנו כי כל מה שהוא מיוחד למאכל אדם יטמא טומאת אוכלין ואין צריך מחשבה ר"ל שאינו צריך שיחשוב עליו למאכל אדם אלא כיון שהוא מיוחד מטמא עד שיפסל מלאכול הכלב כמו שיתבאר בפ' שמיני מטהרות (מ"ו) ובלי ספק כי זו העיסה היא מחמשת המינים וכל מין ומין

מדרה לבנה משמע דאפי' לא שקלה מיהו כלל מיהת נזירה שמא תימלך והגמרא שלנו לית ליה דרב דפטרי' עיסת כותח ולא חייבי' שמא תימלך לי נמי רב חייבי כשעשאה כעבין דאם שמא תימלך ואם לחייב משום נזירה ירושלמי דמתני' דחייבת דאלטריך שלא אמר (וכן עיסת כותח אם לקחה ממנה פחות מכשיעור לאפות בתור חייב שמא תימלך לעשות ממנה מדרה לבנה ים כאותה מדרה כדי חיוב חלה ותתחייב עמו ואם דקאמר ירושלמי (שם) בקונקלאות דמתני' חייבת לאיצטריך שלא אמר) אחיל ועבדיד לאחזירה לקולתה תהא פטורה מן החלה הכיא לאחר גמר לאחייבה דגילה לאחזירה לקולתה עוד מ"ר יוחנן בירושלמי (מ"ב ה) סעורה עיסה על מנת לחלקה כלה פטורה מן החלה ומאוך הסכנה כ"ש עשה עיסה על מנת לעשותה כופפנין אע"ג דלמאורים משמע בירושלמי (שם) דרים לקיים קאמר לה טעות סופר הוא כמו שאפרש ולא גזר ר' יוחנן דלמא מימלך אלא בנתחום משום דחלוי בדעת לקיומה כמו שאפרש לקמן אפילו לפי טעות על טורחין קיבלה ר' יוחנן דלמאר בירושלמי כרים ס' בחרא (מ' ו) יש דברים שהן חייבות בעבול יום ואינה חבור בחלה דתנינן תמן בעבול יום פרק ג' (מ"ה) כשר הקודש שקרב עליו הקיפה נגע בעבול יום בקיפה חתיכות חומרות והקיפה חיבור ואין חיבור לחלה דמ"ר יוחנן בתר עיסה ע"מ לחלקה כלה פטורה מן החלה ומחלה תורה יש ראיה לאמרי' כמ"ש (דף ה:) גבי אוכל ממנות דירושלמי דמברך עליה המוליא לחם כמנחת מחבת ומרחשת אייר דמעונגת בשמן ומתבטלה מחורת לחם אלא בדעתו הדבר אלי (ו) שמא בדעת לקיומה כדי אדם לקיים דפטר כל שאחר מהלך מחתיו לא אייר בכל המנחות ועוד ראיה לאין מברכין המוליא על דבר שנתבשל במשקין (ד) דהכיא דסוף ס' כל שעה דמ"ר יוסי דאין ברקות המבושל אע"פ שלא נמחה שהכשיל מבטלו מחורת לחם דבדשוכת החם אע"ג דר"מ פליג עליה קיי"ל כר' יוסי וכיון דלחם לחם הוא אין מברכין עליו המוליא ואפילה דכילד מברכין שלא נתבשל והא דתניא החם הכוסם חטה מברך עליו כפה"ל טחנה אפאה ובשלה בזמן שהפרוסות קיימות בחתיכה מברך עליו המוליא ובלסוף מברך עליו ג' ברכות הכיא ר"מ היא דלא אמי ביטול מבטל לה לאפיי' ושמואל קאמר דחם שנקות מברכין עליו שהכל מוקי לה כר' יוסי(ה): **ל** המעשה קמח עד שעה (ר' ט:) חגיגת המעיסה קמח ע"ג מוגלגין הסלתים מוגלגין על גבי קמח מוגלגין הן מים דומחין ואמרי' הסם מאי שנא המעיסה ואמרי' אמר ריב"ל כמחלוקת כזו כך מחלוקת מי שעבר ז' לא עבר ז' כלומר מאן דמחייב ממייב בתרוייהו ומאן דפטר פטר בתרוייהו: **שאאן לעצמו.** לחודמו ולמילתו פטור מן החלה כדאמר בנמנות כפ' ר' ישמעאל (דף ט:) דנגלגל הקדש פטור דכתיב עריסותיכם ולא עיסת הקדש ואע"ג דלא קדשי אלא בנחיצות הזכר הגוף ושוד אפי' לא קדשי כלל פטירי כיון דנגלגל לקרבן מידי דהוי אלמאכל כשרן אי לאו דחלוי בדעת לקיומה: **לאכר בשוק.** לגרכי תורה ומזיות חייב מעבר בירושלמי לא בדעתו הדבר אלי (ו) שמא יחלה לקיומה ונטבלו מיד כלומר לקיומה שיקנו ולמיל לחא דאמרי' כפ' כל שעה דעשאן לעצמו אין יוצא בהן ידי מוכנו [בכפסח] לאכר בשוק יוצא בהן ידי חובתו לאכר בשוק אלא אם כן מחבר לשון אימוכי אימלך לי מזכיגנא מוכר ואי לא לאיפוק בה אלא: **ז** שעשה שאור לחלק. כדי חיוב חלה עשה בכדי אחת אלא שדעתו לחלק לאמה בכדי אחת ולחלק כשיעור ופליגא בירושלמי (מ"ב ה) אי נחתום דוקא לא לא: ובשן שנתנו לנחתום לעשות לחן שאור. וכן כלן יש כשיעור ולא הכל בכדי אחת שלא מדעתן ירושלמי (שם) המתמרת כריו של מבר שלא מדעתו ר' יוסי אמר נטבל ריש לקיש אמר לא נטבל מתיב רבי יוחנן (לרים לקיים) והתנן וכן בשים שנתנו לנחתום לעשות לבן שאור אם אין בחתם מהן כשיעור פטור בחלה ואין בשל טלטלן כשיעור בחמיים לומר לא נטבל וטעות סופר בירושלמי [ובסוף מעשרות ג"כ הוא שנו] ולקמן ר' יוחנן כשהה עיסה על מנת לחלקה כלה פטורה מן החלה כדאמרי' הכא ת"ל שכן הטעה עיסה לחלקה כלה פטורה מן החלה ת"ל והתנן נחתום שעשה שאור לחלק חייב בחלה ת"ל לא תפיבני נחתום נחתום לא כדעתו הדבר אלי כדעת הלקוחות הדבר אלי שמא יחלה לקוחות ונטבלו מיד כלומר לא יחלה אם יחלה קונין: **ח** עיסת בלבים מפרש בירושלמי (שם) כל שעירב בה מורסן ופעמים שמתערב כל כך דלא חזיא לרעוי': **חייבת בחלה.** דכי חזיא לרעוים לחם קרינא ביה: **ומעיבין בה.** עירובי חצירות להוצא מכבים לאחר: **ומשתתפין בה.** שיתופי מבוי שכי חצרות פתוחות לו וכל חבר שנכנסתה לפני הכתים בן ויוצאין דרך חצר לחבוי ומן שאבוי לרשות הרבים: **ומברכין עליה.** המוליא: **ונאפת ביום טוב.** משום חלב הרעוים ומוקי לה כפ"ב דביצה (דף כפ:) כגון דאית ליה נביצה דולאי אפשר לפייסן בנביצה הא לאו הכי אסור משום דמחיב לכם ולא לעכו"ם לכם ולא לכלבים וירושלמי (שם) מוקי לה כרבי שמעון בן אלעזר דאמר כפ' ב' דביצה (דף כו.) ממלאה אפשר מבר פת (ד) מפני שהפת יפה בזמן שהתבר מלא: **ואדם יוצא בהן ידי חובתו בשבת.** כלומר דאשון שהוא מוכה דבחיב (שמות יב) בערב תאכלו מצות ושאר הימים אינו מוכה לאכול מצה שלא יאכל ממן: **אינה חייבת בחלה.** כפסחי ועוד דרים לה

עין משפט נר מצוה

יג א מ"ר שם ומ"ש פ"ב מ"ב: יד ב מ"ר פ"ו מה"ל כמרים הלכה יב שו"ע יו"ד סימן עכט סעיף ח: **טו** ג מ"ר שם הל' ט: **טו** ד מ"ר שם הל' יט ומ"ש יו"ד סימן שכו סעיף ב: **יז** ה מ"ר שם הלכה ח ומ"ש יו"ד סי' שכ סעיף ט: **יח** ו מ"ר פ"ח מה"ל מ"ר ומ"ש הלכה יד מחב לאיין שם מ"ש פ"ח סימן תקיב סעיף ב: **כ** ח מ"ר פ"ו מה"ל מתן ומלה הלכה ה ומ"ש פ"ח סימן תנד סעיף ב: **כא** ט מ"ר פ"ב מה"ל מ"מ מ"מ מ"מ הלכה יח:

פי' מהר"י בן מלכי צדק

ה עיסה שהחלתה סופגנין וסופה סופגנין תחלה הגיעה תחלתה עיסה וסופה סופגנין. פי' רבי בר' אחא לשון עיסה לעשות תרחה בתנור ואחר כך נפלכין לעשות סופגנין רש"ל דרך בני אדם עוד לשון עיסה לעשות סופגנין ואחר כך נפלכין כאותה עיסה לעשות תרחה חייבת בחלה:

ובן הקנובקאות חייבות. איר תניא בר' עקיבא בשם חזקיה בן קולסא פי' ואין ידוע לנו אלא אם כן מסחבר שעשים אותן מן הסולת ואותן אותן בשמנו או בחצור וכשהוצאה אלא בחיטים אותן תעשין סולת אבר' הבי חייבת בחלה בל אלו הכלבה בחלה בשיעור חלה ובלשונינו (ג"ע) קדרין לבבוהה הנעשין בסמנות בן קלסא:

ד המעשה בית שמאי פוטר הכי. תניא אחרי המעיסה ואיתתו החליטה המעיסה קמח על גבי סולגלין פי' מים רותחין. החליטה הגולגלין על גבי קמח הם"ש המעיסה דב"ש פוטרין וב"ה מחייבין. הם"ש בחליטה דב"ש בחייבין חבית חלל פטרין. ואמר רב יהודה בר שמואל ואי תיבא ר' יהושע בן לוי בסחלוקת בוי בן בחלוקת בוי תנאי ניטנו תר תנא שהנה המעיסה בית שמאי פוטרין ובית הלל מחייבין והוא הדין לחליטה. ואדרב תר החליטה בית שמאי מחייבין ובית הלל פוטרין

והוא הדין לפעיסה:

חלות תרומה ורקיקי נזיר עשאן לעצמו. פי' בשביל תרומה אי בשביל ברחוקי מטחרין מן החלה מאי סעמא דבמיס ראשית ערישותיכם חלה של הקדש. אבל אם עשאן למכור בשוק חייב מאי שמא כל לשון אוסליבי מישלך אמר אי מיחבבא מיחבבא ואי לא אוכלין אבא תעריסותיכם קרינא ביה אמטולי לחבי חייב בחלה:

ז נחתום שעשה שאור. פי' שיעור חדוב חלה לחלקן לעיסות חייב אחר שיעור בחלה שלא בדעתו הדבר אלי אלא בדעת הלקוחות שנא יסבא לקחתה הנעשה עיסה ופטרינן להם:

נעשים שנתנו לנחתום לעשות לחן שאור אם אין בשל אחת מהן בשיעור אינים שיתבבו הנחתום רש"ל בארחה עיסה נתה בשיעור חלה חלה פטורה אחה הגיעה בן הלילה:

ח עיסת הכלבין ובו' אחר הא עיסה של כלבים ובו' שנתנו בן לקיים אבר כל שעיבר בה נחתום בל זמן שהיה אוכלין אוכלים מנה [בגון שלא עירב בה נחתום הנבן] חייבת בחלה ואוכל בני אדם הא הלחם קרינא ביה:

ומעיבין בה. עירובי חצירות. ומשתתפין בה שיתופי מבואות לחם:

ומברכין עליה. פי' אם ישבו ג' לאכלו שנים אבלו מלחם נאה ואחד אבל מזו הגיעה עושין ברכת המזון. אי אפילו שלשתן אכלו מזו הגיעה מזונין:

ונעשית ביום טוב. ברבי שמעון בן אלעזר דאמר מטלאה אנשה את התנור ביום טוב מת מסני שהמת יפה בשהתנור מלא:

ויצא בה ידי מבבר. בפסח אם הוא פנה:

ואם אין הרעיון אוכלין בפנה. פי' שעירב בה מורסן [הרבה] אינה חייבת בחלה. הכי. אבל מטמא טומאה אוכלין דבל אינל שלא בפסל מאכילת הכלב לענין טומאה אבל הוא גם זו הגיעה של כלבים אע"ג דלאדם לא חזיא לכלב מיהא חזיא: